

PAZARLAMA İLETİŞİM AÇISINDAN İKONLAŞAN “TÜRKAN ŞORAY” VE FİMLERİNİN AFİŞ ÇÖZÜMLEMELERİ

Didem ÇANKAYA

İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul
didemcnkya@hotmail.com

ABSTRACT

This study will take a close look at Türkan Şoray’s iconic image in relation to her portrayal in her films through the concept of retro marketing. Retro marketing relates to the longing of the past and during the purchasing period of consumers in recent years, they have been demanding elements which related back to the lifestyle and social conditions of a past time. Thus, vis-à-vis these developments retro marketing is the best economic solution to use consumers’ wish to relate back to the past. In Turkey, businesses have used retro marketing in order to create a sense of “nostalgia” for its consumers. In this context, Türkan Şoray has been used by retro marketing and she has been turned into an “icon”. This is best exemplified by Koton’s advertisement campaign. The use of Türkan Şoray’s iconic image is used in a nostalgic context to pull in consumers. Thus, it was decided to conduct a study on the posters of the films in which Türkan Şoray starred in. As it is well know, film posters are important documents that transfer important social-cultural structures relating to the period they are from. The posters have been separated according to their type for evaluation purposes. According to this separation, the posters have been analyzed according to their form. Türkan Şoray’s visual presence in the film posters is very important. She is portrayed in a manner which raises admiration. Along with being a graphical presence on the poster, she is evaluated as a cultural representation tool. Through the film posters, social reality is restructured in graphical terms and the content of the film is delivered. In this context, typographic characteristics, color, body language are analyzed to reflect the social lifestyle and the symbols that are used to construct Türkan Şoray as an icon are examined.

Keywords: Marketing Communication, Icon, Film Poster, Türkan Şoray

GİRİŞ

Türkan Şoray, 8 Haziran 1945’de İstanbul da doğdu. Babası Halit Şoray devlet demir yollarında memur, annesi ev hanımıydı. Maddi olanakların kısıtlı olduğu bir ailede dünyaya geldi. Öğrenimine Rami Taş Mektebinde başladı; ancak devamlı mahalle değiştirdiklerinden, eğitimini 1956 da Feriköy ilkokulunda tamamladı. 1954’te 15 yaşındayken film setinde Türker İnanoğlu’ nun dikkatini çekerek Yeşilçam’ a adım attı. 1960’lı yıllarda özellikle magazin basınının ilgisini çekerek odak noktası haline gelmeye başladı. Eylül 1962 yılında Rüçhan Adlı’ nın Şoray’ ın hayatında önemli bir rolü vardır. Onu korumuş, hep zirvede kalmasında büyük rol oynamıştır. Rüçhan Adlı Şoray’dan tam 23 yaş büyüktür. Şoray’ın “sultan” olarak tanınmasında ve “Şoray” kanunlarının oluşmasında Adlı’nın büyük payı vardır. Adlı’nın onun hayatındaki yeri ve üstündeki etkisi, özellikle birlikte yaşamaya başladıkları 1963 yılından itibaren önemini ve ağırlığını artırır. 1966’ nın sonlarına doğru ise birbiri ardına Şoray filmleri çevrilir.

Türk Sinemasında Türkan Şoray; hoş, alımlı, çekici bir kadın kişiliği yaratarak ve bunu hem güldürü, hem dramda aynı başarıyla sürdürmüştür. Sosyal kökenler itibarıyla bir uçtan öbürüne, bir kutuptan diğerine kolaylıkla gidip gelebilmektedir. Türk toplumu, sanatçının “halk kızı” ya da “burjuva kadını” tiplerini aynı ilgiyle kabul edilmiştir. Tip olarak da Türk kadınına yansıtılmaktadır. Türk sinemasının en hoş resim veren kadın oyuncusu olduğu kabul görür. Sinemasal açıdan zengin, seyirciyi çarpan bir görüntüsü vardır. Halkın içerisinde gelmesi zor koşullarda büyümesi onu halka daha yakın kılacaktır. Türk sinemasında hiçbir

kadın oyuncu onun gibi etrafında yaygın bir etkinliğe sahip olmamıştır.¹ Bu özellikleriyle sinemada değişik bir yer açar. Diğer kadın sanatçılara örnek olmuş, uygulamalarıyla da takip edilmiştir. Sinemada en yüksek fiyata sahip oyuncu oluşu, en fazla aşık olunan kadın oluşu, kendine has yasaklar koyuşu, her rolün altından başarıyla kalkması, değişik güzelliği, sıcaklığı, bir sultan, bir efsane oluşuyla ve diğer yönleriyle sinemadaki yerini de belirlemiştir.

İKONLAŞAN TÜRKAN ŞORAY VE GÖSTERGELER

Türkan Şoray ve görsellerinden birçok uygulamada yararlanılmaktadır. Örneğin retro pazarlama kavramı çerçevesinde Türkan Şoray görselleri ile karşılaşmak olasıdır. Retro, İngilizce bir kelime olmakla birlikte, Türkçe karşılığı “geri, geriye, tersine” gibi anlamları içermektedir. Retro kelimesi pazarlamayla ilişkilendirildiğinde “geçmişte kullanılan ürün ve hizmetleri bugüne taşımak” olarak ifade edilmektedir. Retro pazarlama ise, geçmişte işe yaramış ya da yaramamış, yapmayı bırakmadığımız alışkanlıklardan ya da öğretilerden meydana gelen, geçmişe ait, fark oluşturmayı engelleyen yaklaşımlar olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre de retro pazarlama “geçmişteki markaların, olayların, modaların vb. yeniden canlandırılması şeklinde nostalji referanslı pazarlamadır.

Retro pazarlamanın temelinde yatan düşünce, tüketicilerin satın alma sürecinde ürünü tercih ederken ailenin, etkilenilen bir filmin ya da tüketicinin hayatından bir şeylerin izlerini taşımasıdır. Öyle ki, son yıllardaki retro kavramının geçmişe olan özlemle yoğun bir biçimde bağdaştırılması nedeniyle tüketicileri o dönemin yaşayış biçimi, toplumsal koşulları ve diğer özelliklerini de talep eder hale getirmiştir. Dolayısıyla, bu gelişmeler çerçevesinde retro pazarlamanın, tüketicilerin geçmişe bağlılığını kullanmak için en uygun maliyetli yol olduğu söylenebilir. Türkiye’de de retro pazarlama alanında işletmelerin ürünlerini, yeniden tasarlanarak ya da herhangi bir değişiklik yapmadan reklamlar vererek tüketicilere nostalji yaşatıp konumlandırma yaptıkları görülmektedir. Türkan Şoray da, örneği Koton markasında olduğu gibi, retro pazarlama da ikonlaştırılarak kullanılan bir hale dönüşmüştür.

Resim 1. Türkan Şoray’ın Retro Örneği

Pazarlama konusunda kullanılan ve nostalji etkisiyle ikonlaştırılan Türkan Şoray, toplumsal yönden günümüze kadar sinemada gösterdiği başarıyla kendini “ikonlaştırmıştır”. Bu doğrultuda “ikon” olan bir sanatçının, Türkan Şoray’ın oynadığı filmlerin afişleri üzerine çalışma yapmaya karar verilmiştir. Bilindiği gibi, film afişleri dönemin toplumsal-kültürel yapısını aktaran önemli, belgelerdir. Afişler incelenirken öncelikle türüne göre sınıflandırılmıştır. Bu ayırım ile birlikte afişler biçimsel olarak teknik açıdan ele alınmıştır.

¹ Bkz., Türkan Şoray Kimdir- <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=3468>

DRAM TÜRÜNDE FOTOĞRAF KULLANIMI İLE OLUŞTURULAN TÜRKAN ŞORAY FİLM AFİŞLERİNDEN ÖRNEKLER

Resim 2-3-4. Kenarın Dilberi, Mazi Kalbimde Yaradır ve Unutulan Kadın filmlerinin afişleri

Yukarıdaki üç film afişi fotoğraf kullanılarak tasarlanmıştır. Türkan Şoray'ın bakışı ön planda tutulan bir şekilde biçimlenmiştir. 'Kenarın Dilberi' ve 'Unutulan Kadın' da kullanılan erkek figürü arka planda bırakılmıştır. Afişlerde ağırlıklı olarak kullanılan renkler sarı ve kırmızıdır. Film adları kalın ve konturlu bir biçimde sarı ve siyah kullanılarak yazılmıştır. İki afişte Türkan Şoray'ın ismi büyük ve film adının üzerinde yazılmıştır. Film isimleri 1. Afişte sol üst köşede yazılmış, oyuncuların ismi film ismine ortalanarak yazılmıştır. 2. Afişte Türkan Şoray'ın isimleri etrafına diğer oyuncu isimleri beyaz yazılarak ilgi ve dikkat çekici Türkan Şoray'ın isminin etrafına çerçevenmiştir. Filmlerde kullanılan 'renkli' dilsel iletisi ifadeyi güçlendirecek şekilde her harfte farklı olarak verilmiştir. Üç afişinde ortak özellikleri arasında Türkan Şoray afişinin odak noktasıdır. Vücut pozisyonu boynunun dik tutulmasıyla dik bir duruş sergilemektedir. Bu durum film içeriklerini bilmesekte verilen görsel göstergeler ile gururlu, kendi başına, güçlü, dik duruşlu bir kadın imajı vermektedir. Yüzü tam ve açık olarak verilmiştir. Alını açık bir şekilde verilmiştir. Bu durum güçlü kadın imajını 'alınım açık, başım dik' mesajı vererek güçlendirmektedir.

Gözlerinin uzaklara bakan dalan bakışı ile kirpikleri odak noktası haline gelmektedir. Uzaklara bakan sert bakışı geçmişi unutmayan, geçmişinden beslenen kadın imajını güçlendirmektedir. Dudakları kapalı bir şekilde sunulmuştur. Bu durum bütün bildiklerine rağmen konuşmayan, intikamını almak için bekleyen kadın imajını izleyiciye sunmaktadır.

Resim 5-6. Buruk Acı ve Dünyanın En Güzel Kadını filmlerinin afişleri

'Buruk Acı' ve 'Dünyanın En Güzel Kadını' film afişlerinde yine Türkan Şoray odak noktası olacak biçimde sunulmuştur. Kullanılan renkler canlı isimlere dikkat çekici biçimde afişe yerleştirilmiştir. Türkan Şoray bu iki afişte vücudunun pozisyonu S biçiminde verilerek daha kadınsı ve seksi bir biçimde çekici hale getirilmiştir. Gözlerin bakışı cinselliğe teşvik eden bir biçimde sunulmuş aynı şekilde dudakların hafif gülümser hali ile davetkâr bir tavır sergilenmiştir.

Resim 7-8-9-10. Sultan Gelin, Dönüş, Namus Borcu ve Hazal filmlerinin afişleri

Daha toplumsal yaraların ve acıların işlendiği 4 film afişinde ağırlıklı renk kullanımı mavi ve kırmızıdır. Tipografik özelliklerine bakıldığında düz tırnaklı font kullanılmıştır. İlk afiş 'Sultan Gelin'de beyaz bir yazmanın içine yerleştirilmiş Türkan Şoray görseli gözükmetedir. Tipografik düzenlemede kırmızı ile yazılan film adı daha geleneksel bir font kullanılarak yazılmıştır. Türkan Şoray'ın ismi filmin üzerinde verilmiştir. Filmin adının iki yanına verilen maskeler sinema filmine gönderme yapmak amaçlıdır. 'Sultan Gelin' filminde Türkan Şoray bakışında verilen imadan her şeyin farkında olduğu ancak kabullenmek durumunda kaldığı belirtilen bir şekilde kabullenmişlik ve boyun eğme mesajı vardır. Dudaklarının aşağı doğru duruşu üzgün, kabullenmiş ve suskun tavrını ortaya koyar. Başında yazmasının bulunması

filmin bir köy ya da kasabada geçtiğini anlatabilmektedir. Diğer üç film afişinde de yine aynı boyun eğen, çare arayan, farkında olan ama kabullenen kadın imajı ile karşımızdadır.

Resim 11-12. Körebe ve Küskün Çiçek filmlerinin afişleri

Fotoğraf kullanımı ile gösterilen dram türü filmlere bir başka örnek ikili ilişkilerden güç alarak sergilenen ve Türkan Şoray'ın odak noktası haline getirilmeyen bir şekilde sunulan 'Körebe' ve 'Küskün Çiçek' film afişlerinde bir kadın ve bir erkek bütünü ve sarılmasıyla oluşturulan afişlerdir. Tipografik özelliklerinde film afişleri dikkat çekici renkte kullanılan sarı ve kırmızı ile oluşturulmuş tırnaklı düz yazılardır. Bu kez odak noktası halinden çıkan Şoray destek alan, yardım bekleyen, sevdiği adama güvenen bir imajla karşımıza çıkmaktadır. Çizdiği kadın imajı sakin, ev hanımı, sade bir izlenim vermektedir. Güçlü bir görüntüsü yoktur. Dayandığı erkekten gelecek umutlu haberi bekleyen bir bekleyişte olan bir kadın vardır.

Resim 13-14. Dila Hanım ve Zulüm filmlerinin afişleri

Siyah çerçeveli olarak verilen kırmızı film adları ile dikkat çeken Dila Hanım ve Zulüm filmlerinde ise kendini korumak için bir araca başvuran, kararlı keskin bakışlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Dila Hanım görselinde filmin bir köyde, hanım ağ gibi konumlanan birinin başından geçtiği anlaşılabilir. Başındaki eşarabın saçını gösterir biçimde takması köy ortamında daha modern bir havası bulunan bir biçimde yaşayan yetkili bir kadın olmakla birlikte korkularına karşı kendini savunmak için silah gibi araçlara başvuran yalnız bir kadın olduğunu gösterebilmektedir. Filmin adının altında bulunan kitap çizimi filmin bir kitaptan uyarlama olduğunu göstermektedir. Başrol isimleri eşit büyüklükte yazılmıştır.

Zulüm filminde de yine aynı şekilde yalnız ve kendini savunmak için korkusuz bir kadın karşımıza çıkmaktadır. Saçlarına verilen dağınıklık çekici bir güzellik katarak cezbeden bir şekle dönüştürülmüştür. Afişin üst kısmında flu bir şekilde Türkan Şoray'ın gözleri verilmekte ve odak noktası yine Şoray'ın güzelliğine ve gözlerine vurgu yapılmaktadır. Filmin ödül alan başarılı bir film olduğunu anlatmak için 4 adet ödül resmi afişe konulmuştur.

KOMEDİ TÜRÜNDE FOTOĞRAF KULLANIMI İLE OLUŞTURULAN TÜRKAN ŞORAY FİLM AFİŞLERİNDEN ÖRNEKLER

Resim 15-16. Eli Maşalı, Fosforlu Cevriyem ve Kahveci Güzeli filmlerinin afişleri

Komedi türünde film afiş örneklerinde ilk tipografik öğelere baktığımızda, Türkan Şoray isimleri afişlerin en üstünde dikkat çekici bir biçimde odaklanmıştır. Film adları dikkat çekici bir renk olan sarı ile yazılmış, büyük harflerden oluşan, düz fontlar kullanılmıştır. İlk iki afişte Şoray erkek tavrılı ancak güzelliğinden ödün vermeyen bir şekilde sert bir çekicilik vermektedir. Taktığı şapka ve deri ceketle erkek imajını güçlendirmektedir. Bakışları kararlı ve korkusuzdur. Bu durum onda yaratılan güçlü kadın imajını perçinlemektedir. Erkeksi güzellik elinde bulunan silah ve bıçak ile bütünlük oluşturulmuştur. 'Erkek gibi kız' imajı ile oluşturulan imaj iki filmde de anlaşılmaktadır. Son afiş Kahveci Güzeli'nde geleneksel kıyafetler içinde verilen köyde bulunduğu anlaşılan bir kızın başlayan serüvenini anlatmaktadır. Geleneksel kıyafetleri içinde güler yüzlü kız hayatından memnun, mutlu, neşeli bir kızın hikâyesini anlattığını göstermektedir.

DRAM TÜRÜNDE ÇİZİM/İLLÜSTRASYON TEKNİĞİ KULLANIMI İLE OLUŞTURULAN TÜRKAN ŞORAY FİLM AFİŞLERİNDEN ÖRNEKLER

Resim 17-18. Sana Layık Değilim ve Bir Dağ Masalı filmlerinin afişleri

İllüstrasyon tekniği ile oluşturulan dram türündeki afişlere baktığımızda, afişler birçok nesne ile afişte birden fazla hikâye anlatılmaktadır. Ancak odak noktası olarak kullanılan ana nesne Türkan Şoray' ın yüzüdür. İllüstrasyon tekniği ile tasarlanan afişlerde birden fazla renk kullanılmıştır. 1. Afiş 'Sana Layık Değilim' e baktığımızda, düşünceli erkek figürü elinde sigara ile gösterilmektedir. Sağ alt tarafında bulunan Türkan Şoray ise bakışlarından emin bir şekilde göstermektedir. Afişin sağ üst tarafında bulunan resimde bir dansöz ve keman bulunması müzikle, sahneyle ilgili bir senaryonun olduğunu bize göstermektedir. Sol alt köşede bulunan kadın ve erkek figürü ise filmin içinde başka hikâyelerin de olduğunu göstermektedir.

Resim 19-20. Günah Bende mi ve Kara Gözlüm filmlerinin afişleri

'Bir Dağ Masalı' adlı filmin afişinde odak noktası olarak kullanılan Türkan Şoray' ın görseli ile birlikte afişin sağ alt köşesinde bulunan resimde bir sınıfın içinde bulunan siyah önlüklü öğrenciler ve öğretmen konumunda gözüken Türkan Şoray bulunmaktadır. 'Günah Bende Mi' ve 'Kara Gözlüm' film afişlerindeki renklilikle olan afişlerde filmin sahnelerini yansıtan kadın ve erkek arasında geçen kareler ile birlikte film ile alakalı görseller bulunmaktadır. Kara Gözlüm afişinde bulunan deniz, olta ve balıkçı kıyafetleri içinde oturan Türkan Şoray, filmin konusu ve içeriği ile ilgili bilgiler aktarmaktadır.

Resim 21-22. Cemo ve Gazi Kadın filmlerinin afişleri

Yine illüstrasyon tekniği ile oluşturulan birden fazla renkten oluşan dram ve tarihi türde filmler olan 'Cemo' ve 'Gazi Kadın' film afişlerinde tarihi bir film olduğunu gösteren görseller egemendir. Elinde sopa ve silah bulunan iki afişte de bir başkaldırı mevcuttur. 'Cemo' filminde geleneksel başlığı ile bize sunulan masum kız filmin ortasında bulunan yırtmaçlı eteğiyle başkaldıran güzel vahşi kadın imajına dönüşmektedir.

Resim 23-24. Gramofon Avrat ve Hayallerim Aşkım ve Sen filmlerinin afişleri

Türkan Şoray'ın son dönem filmlerinden olan ve sahne kavramlarından yola çıkılarak tasarlanan 'Gramofon Avrat' ve 'Hayallerim Aşkım ve Sen' afişlerinde sanatla ilişkilendirilen bir yağlı boya tablo ile tiyatro oyununu çağrıştırmaktadır. Afişe egemen olan renkler siyah ve kırmızıdır. "Hayallerim, Aşkım ve Sen" tipografik düzenlemede orta hizaya bağlı kalma ilkesi izlenmiştir. Perde ve kadın oyuncunun maskeye benzetilen yüzü tasarımın ana unsurları olarak kullanılmıştır. Yazılar hem afişe hem de maskeli kadına ortalanmıştır. Türkan Şoray'ın adı filmin adıyla aynı puntolarla yazılmıştır. Yapımcı firma ve yönetmenin adı en üstte yer almıştır. Sahne ve maske kavramları afişin temel metaforlarıdır. Kadınlık maskesi; kadının güce duyduğu arzuyu kadınlığının altında gizleyen bir araç olarak görülmektedir.

KOMEDİ TÜRÜNDE ÇİZİM/İLLÜSTRASYON TEKNİĞİ KULLANIMI İLE OLUŞTURULAN TÜRKAN ŞORAY FİLM AFİŞLERİNDEN ÖRNEKLER

Resim 25-26. Güllü ve Fıstık Gibi Maşallah filmlerinin afişleri

Komedi türünde illüstrasyon tekniği ile oluşturulmuş resimlerde bulunan ayrıntılarda türüne sergilemektedir. 'Güllü' filminin afişinde kahve dairesel biçimlerin ortasına yerleştirilen Türkan Şoray gözükmemektedir. Türkan Şoray Karadeniz'in geleneksel kıyafeti ile giymiştir; elinde bir bohça bulunmaktadır. Elinde birine doğrulttuğu silah bulunmaktadır. Görselfen Güllü karakterinin bulunduğu köyden ya da şehirden bir intikam almak üzere elinde bohça ile yola koyulduğu çıkarılmaktadır. Diğer iki afişte ise, Şoray mayo giymiş bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Komedi türündeki film olduğu yüzlerdeki gülümsemelerden, vücut pozisyonlarının eğlenceli, hareketli bir biçimde duruşları hareketli filmler olduğunu göstermektedir. Fıstık gibi Maşallah ve Beni Osman Öldürdü film afişlerinde kadının duruşu davetkâr bir havadadır.

DRAM TÜRÜNDE HEM ÇİZİM HEM VE FOTOĞRAF KULLANIMI İLE OLUŞTURULAN KARMA TASARIMLI TÜRKAN ŞORAY FİLM AFİŞLERİNDEN ÖRNEKLER

Resim 27-28. Selvi Boylum Al Yazmalım ve Asiye Nasıl Kurtulur filmlerinin afişleri

Dram türünde fotoğraf ve illüstrasyon tekniği kullanılarak oluşturulan film afişlerine baktığımızda; 'Selvi Boylum Al Yazmalım' afişinde bir kamyon üzerinde birbirine sarılan kadın ve erkeğin fotoğrafik görüntüsü lale, karanfil, kuş, mektup ve halı gibi geleneksel motiflerle süslenerek çerçeve içerisine alınmıştır. Renklerin seçiminde kırmızı ve mavi ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Kompozisyon da denge unsuru gözetilmiştir.

Resim 29-30. Sultan ve Tatlı Nigar filmlerinin afişleri

Tipografik öğelerde tırnaklı ve kıvrık hatlı bir font kullanılmıştır. Yapımcı firmanın ve yönetmenin adı, afişin en üstünde düz tırnaksız bir fontla yazılmıştır. Onun altında başrol oyuncularının adı daha büyük ve tırnaklı bir font ile mavi renkte yazılmıştır. Sağ alt köşede ise filmin adı yine aynı şekilde tırnaklı font ile mavi renkte görselleştirilmiştir. En altta beyaz zeminin üzerinde filmin künyesi tırnaksız font ile siyah renkle yazılmıştır. Fotoğraf yaşanan olayların ve kişilerin filmsel gerçekliğini; illüstrasyon ise aşkın duygusal ve masalsi yönünü ifade etmektedir. Fotoğrafta sevgili oldukları anlaşılan karakterler bir kamyonun üzerinde oturmaktadır. Kamyonun üzerindeki yazmalım yazısı eksikte olsa gözükmemektedir. Film afişinde sunulan bu eksiklik algısal tamamlama ile aslında 'Al Yazmalım' yazdığı bilgisini verir. Adamla Kadın birbirine sarılmış, kadın bir eliyle adamı tutmakta, adamsa bir eliyle sigara içmektedir. Kadının üzerindeki geleneksel kıyafetler hikayenin bir köyde ya da

simgeleri afişin metaforik temsilidir. Tren gelişmeyi, ilerlemeyi, modernleşmeyi duygusal olarak ise gitmeyi uzakları hedefleyen bir simgedir. Trenin afişte bir kalbin içinden geçmesi gitmek isteyen değişim isteyen bir kadının bu değişimin kalbini yaraladığını göstermektedir. Fotoğrafik bölümde bulunan kadınla erkeğin cinsel ediminde çıplan vücut gösterilmese de yüz ifadesi zevk alan, erotik bir duruşa sahiptir. Kullanılan siyah fon ile kadının yüzü cinselliği ön plana çıkararak odak noktası haline getirilmiştir.

KOMEDİ TÜRÜNDE HEM ÇİZİM HEM VE FOTOĞRAF KULLANIMI İLE OLUŞTURULAN KARMA TASARIMLI TÜRKAN ŞORAY FİLM AFİŞLERİNDEN ÖRNEKLER

Resim 32. Vukuat Var ve Gelin Çiçeği filmlerinin afişleri

Komedi türünde sergilenen fotoğraf ve illüstrasyon tekniği ile kullanılan 2 afişin göstergebilimsel çözümlemesine bakıldığında;

Biçimsel öğeler olarak bakıldığında, ‘Vukuat Var’ film afişi hareketli ve dinamik tasarımı ile ön plandadır. Tipografik öğeler afişin üst kısmına eğimli bir şekilde yerleştirilerek bir olay bir hareketlilik olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde filmin adının kırmızı ile yazılması da hareketliliği ve dinamikliği belirgin bir şekilde göstermektedir. Afişte kullanılan sarı, kırmızı, beyaz renklerle birlikte ok işaretlerinin bulunması bir hedef olduğunu çözümlemesi gereken bir olaya odaklanıldığını fakat çabuk hareket edilmesi gerektiğini göstermektedir. Fotoğrafta kadının üzerinde bulunan trençkot bir olayı çözümleyen dedektif ya da gazeteci izlenimi vermektedir. Saçlarının dağınık olması macera ve aksiyon dolu bir olayın içinde olduğunu gösterir. Erkek aktörün kadının arkasında yorgun bir biçimde bulunması kadını daha güçlü bir konuma getirmektedir. Aynı şekilde kadının elini erkeğin beline sarılması onu koruduğunun göstergesidir.

‘Gelin Çiçeği’ adlı filmde mavi fona tasarlanan afişte erkek ve kadının birbirine sarılmış resimleri bulunmaktadır. Kadının elinde 2 beyaz, 1 kırmızı çiçek bulunmaktadır. Aşk ve masumiyeti göstermektedir. Kadının başı adama yaslanmıştır huzur ve umut dolu bakışları vardır. Erkeğin bakışları da onun üzerinde aşk dolu bir bakışa sahiptir. Erkeğin üzerinde beyaz bir damatlık evlenmek üzere olan birbirini çok seven bir çift olduğunu göstermektedir. Sarı motifler arasında sağ alt köşeye doğru odaklanan geleneksel kıyafetler içinde bulunan

SONUÇ

Bir sanatçının, özellikle “ikonlaştırılan” bir sanatçının, Türkan Şoray’ın, film afişleri üzerine yoğunlaşılacak çalışmada, o sanatçının sinemaya başladıktan sonra günümüze kadar yer aldığı tüm filmlerin incelenmesi yerinde olur diye düşündük. Bu bağlamda dönemin toplumsal-kültürel yapısını aktaran önemli belgelerden olan film afişlerini genel anlamda türlerine göre sınıflandırdık. Sonrasında, söz konusu afişler biçimsel olarak teknik açıdan ele alınmış ve

afişlerde sanatçının filmin içeriğine uygun olarak göstergeler (dilsel ve görsel) aracılığıyla aktarımı ve yapılandırılan imge ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Afişlerde kullanılan görsel göstergeler dilsel göstergeye gerek duymadan filmi içeriğini kolaylıkla yansıtmaktadır. Temelde filmin içeriği ve afişlerde kullanılan görsel göstergeler arasında benzerlik ilişkisi vardır. Türkan Şoray'ın oynadığı film afişlerinde ağırlıklı olarak fotoğrafların kullanıldığı görülmektedir.

Afişler aracılığıyla filmi izlemeden filmin içeriği ile ilgili çıkarsama yapmamız kolaylaşmaktadır. Sonuçta afişler açık ve net biçimde filmin içeriğini izleyiciye iletmektedir. Örtük ya da gizli anlam aktarımı ya da retorik aktarımlar söz konusu değildir. Afişlerde Türkan Şoray çoğunlukla ön planda, dikkat çekici konumdadır. Diğer sanatçı ya da sanatçılar sanki ikinci planda kalmış gibidir. Film afişleri sayesinde toplumsal gerçeklik grafik imgeler yolu ile yeniden yapılandırılmış ve filmin içeriğine, Türkan Şoray'ın filmdeki rolüne göndermelerde bulunulmuştur. Ayrıca kullanılan tipografik özellikler, renk kullanımı ve beden dili (giyim-kuşam, duruş...) göstergeleri incelendiğinde, kültürel olarak nitelenen afişlerin filmin çekildiği dönemin özelliklerini yansıttığı, o dönemin kırsal (Anadolu) yaşamından kesitlere yer verdiği, toplumsal yaşamın biçimini belirleyen temsiller aktardığı söylenebilir.